

יום שני 06 אפריל 2020

עצות בימי הקורונה לחברי לשכת רואי החשבון בישראל **התנהלות לקוחות עסקיים מול המערכת הבנקאית**

סלוקי קוסובר ושות' - עורכי דין

המשק הישראלי, כמו גם העולם כולו, נמצאים בימים אלו "בעין הסערה". חברות ועסקים רבים מתמודדים עם שלל סיטואציות מורכבות ורגישות, כאשר מעל הכול מרחפת עננה של חוסר ודאות, לגבי העתיד לבוא. ההתנהלות מול המערכת הבנקאית מהווה אלמנט מרכזי בהתמודדות החדשה של אותם חברות ועסקים. ניתן לצפות כי המערכת הבנקאית מצדה תנקוט גם כן בצעדים שונים, בעיתויים שונים, חלקם "מתחשבים" בציבור לקוחותיה וחלקם - לפחות בחלק מן המקרים או החל משלב מסוים - יהיו יותר "מתגוננים" ובלית ברירה, לעומתיים כלפי הלקוחות. ברשימה שלהלן ריכזנו מספר נקודות מרכזיות, ביחס להוראות הדין החולשות על יחסי בנק-לקוח ועל ההתנהלות הכרוכה במתן השירותים הבנקאים בישראל, בדגש על מתן שירותי בנקאות עסקית, בצל משבר הקורונה:

א. **תקנות שעת חירום (שיקים ללא כיסוי), התש"פ-2020** - עקב משבר הקורונה, הממשלה והפיקוח על הבנקים הורו לאחרונה כי החל מיום 4.3.2020 כל שיק שחזר או יחזור בהיעדר כיסוי מספיק, לא ימנה כחלק ממניין השיקים לעניין חוק שיקים ללא כיסוי, תשמ"א-1981, ולפיכך, לא יוכל להוות עילה להגבלת הלקוח בחשבון הבנק. זאת, בניגוד למצב הדברים הרגיל, שבו עשרה שיקים שחזרו - בתקופת הזמן ובתנאים שמגדיר החוק - מהווים עילה להגבלת חשבון. יוער כי מניסיונו, ככלל, הבנקים פועלים בעניין זה בצורה שניתן לכנותה כ"אוטומטית" ופועלים להגבלה מידית של חשבונות שהתקיימו בהם תנאי החוק, מה שעלול להוות "מכה אנושה" לבעלי חשבון ועסקים רבים, לעיתים ללא הצדקה מהותית.

עוד חשוב להדגיש כי, חרף האמור לעיל, שיקים שיחזרו ללא כיסוי במהלך הפעלת תקנות החירום, ידווחו בכל זאת למאגר נתוני אשראי של בנק ישראל ועלולים להשפיע על דירוג האשראי של מושך השיק, גם אם הדבר לא יכול להוביל להגבלת חשבון.

ב. **חובת הבנקים לאפשר לכל לקוח לפתוח ולנהל חשבון עו"ש** - סעיף 2(א) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח) תשמ"א-1981 קובע כי "לא יסרב תאגיד בנקאי סירוב בלתי סביר לתת שירותים מהסוגים הבאים:... פתיחת חשבון עובר ושב במטבע ישראלי וניהולו..."; וסעיף 2(ב) לחוק קובע כי "התניית תנאים בלתי

רחוב מונטיפיורי 1
בית לשכת רואי חשבון
ת.ד. 29281
תל אביב 61292
טל. 03-5116666
פקס. 03-5116665
מייל. office@FC-icpas.org
אתר. www.FC-icpas.org

סבירים למתן שירות דינה כדין סירוב בלתי סביר לתיתו. השאלה מהו "סירוב סביר" לניהול חשבון עו"ש או מהי התניית מתן השירות ב"תנאים בלתי סבירים" הנה שאלה מורכבת, המהווה כר פורה לדיונים רבים בבתי המשפט, אך חשוב לדעת כי ככלל לכל לקוח ישנה זכות בסיסית לקבל שירותי עו"ש מכל תאגיד בנקאי. ככל שהבנק סבור כי יש לו סיבה סבירה להצר את צעדיו של הלקוח, מחובתו למסור ללקוח התראה מפורשת בכתב 30 ימים מראש ולפרט בה את הנימוקים שלדעתו מבססים את אותו "סירוב סביר" לספק ללקוח שירותי עו"ש. עוד יצוין כי בשנים האחרונות משרדנו ייצג בתיקים רבים מסוג זה וברובם המוחלט, עם הפניה לבית המשפט - בבקשה כי יבחן את החלטת הבנק - ניתן היה לקבל באופן מידי צו מניעה זמני להקפאת המצב הקיים (טרם הגבלת החשבון), כך שהחשבון יוכל להתנהל בחופשיות, כפי שהיה בימים כתיקונם, עד לסיום ההליכים המשפטיים. פעמים רבות די היה בכך על מנת להביא להידברות עם הבנק ואף להסכמות ברוח טובה כבר בתחילת הדרך.

עוד יוער כי לפי פסיקת בתי המשפט, כל מגבלה מצד הבנק על ניהול החשבון - גם חלקית או "נקודתית" - כמוה כסירוב לאפשר ללקוח נהל חשבון עו"ש, לעניין חוק הבנקאות. מנגד, "שירותי עו"ש" אינם כוללים כל פעולה הכרוכה במתן אשראי ללקוח מצד הבנק, לרבות שימוש בפנקס שיקים.

ג. **זכויות הלקוח מול הבנק בענייני אשראי** - בכל הנוגע לפעולות הכרוכות במתן אשראי מצד הבנק, חוק הבנקאות לא חל כאמור ולבנק ניתן שיקול דעת רחב יותר - האם לספק אשראי ללקוח, האם לחדש אשראי או להפסיקו, האם להעמיד אשראי לפירעון מידי וכיוצא באלו. יחד עם זאת, גם בהקשר זה נקבע בפסיקת בתי המשפט כי חלות מספר חובות מהותיות על הבנקים כלפי הלקוחות. כך, בית המשפט העליון פסק באחד המקרים כי "בנק איננו רשאי להפסיק את האשראי כפי חפצו בלא סיבה מוצדקת, וזכותו לביטול אשראי כפופה לחובת תום הלב ולקיום ההסכם בדרך מקובלת". משמע, ככל שכבר ניתנו אשראי או מסגרת אשראי ללקוח, לפי הסכם בין הצדדים, מחובת הבנק לכבד את הוראות ההסכם וזאת אף, בתום לב ברמה מוגברת יותר מאשר ביחסים עסקיים "רגילים". הבנק חב בחובת אמון כלפי הלקוחות ומכוח חובה זו, על הבנק לפעול בזהירות ובהגינות יתרה גם בכל הנוגע לצמצום או סגירה של מסגרות אשראי, הרעת תנאים כלפי הלקוח או סירוב לספק אשראי "מתגלגל", עליו הלקוח מסתמך מזה תקופה ממושכת. בתיקים שבהם ייצג משרדנו בעבר גם הפסקה חד-צדדית של "ליווי בנקאי" לפרויקט בנדל"ן ואף, הפרת התחייבות בכתב לתת ליווי בנקאי בהתקיים תנאים מסוימים, הקימו ליוזמים שנפגעו עילת תביעה והובילה, בסופו של יום, לפיצויים בידי הבנק שהפר התחייבויותיו. בדומה, גם העמדה לפירעון מידי של הלוואה קיימת, לפי הוראות ההסכם, עשויה בנסיבות מסוימות להוות מה שמכונה "עמידה על זכות בחוסר תום לב" או הפרה של חובת תום הלב מצד הבנק, המקימה ללקוח עילת תביעה נגדו.

עוד נציין כי לפי הדין, למעט במקרים חריגים, הבנק מחויב גם לידע את הלקוחות מראש ולמסור להם התראה מספקת, על מנת שיוכלו להתארגן ולצמצם נזקים, בטרם נקיטת צעדים חד-צדדיים כאמור.

ד. **הספקת שירותים בנקאיים מרחוק** - נוכח משבר הקורונה, התיר המפקח על הבנקים לתאגידים הבנקאיים לבצע בתקופה הקרובה מספר פעולות, הדרושות ככלל הסכמה או הודעה בכתב, באמצעות הוראה טלפונית בלבד. זאת, לרבות ביטול "הוראות קבע" וכריתת הסכמי אשראי (למעט הלוואות לדור). כמו כן, המפקח על הבנקים התיר לבנקים לאשר הפקדה של שיקים באמצעות האפליקציות עד לסך של 50,000 ש"ח (חלף 20,000 ש"ח עד כה). כמו כן, לאור המשבר הנוכחי, הוארך טווח הזמן לסגירת חריגה ממסגרת אשראי בידי הלקוח מיום אחד לשלושה ימי עסקים.

ה. **ייעוץ השקעות בניירות ערך** – רשות ניירות ערך פרסמה עקב משבר הקורונה מספר הקלות לכלל יועצי ההשקעות, בעלי הרישיון מאת הרשות, לרבות יועצי ההשקעות בבנקים. ההקלות כוללות מספר הקלות בנוגע לאופן שבו היועצים נדרשים לאסוף מהלקוחות את המידע בנוגע לצרכים והעדפות ההשקעה של כל לקוח, ובנוגע לאופן בו נדרשים היועצים לתעד תהליכים אלו. על כן, מומלץ ללקוחות לפעול בימים אלו במשנה זהירות, להבהיר את צרכיהם ודרישותיהם מול היועצים באופן ברור ולהקפיד על תיעוד מפורט של כל פעולה מול יועץ ההשקעות.

עו"ד עידו קוסובר

עו"ד רועי סלוקי

הסקירה לעיל הינה בבחינת תמצית בלבד. המידע הכלול בה נמסר למטרות אינפורמטיביות בלבד ואין במידע כדי להוות ייעוץ משפטי. לקבלת פרטים נוספים אנא פנו למשרדנו סלוקי, קוסובר ושות', באמצעות אתר

האינטרנט : www.slkvr-law.co.il ; דוא"ל : Office@slkvr-law.co.il ; או בטלפון : 03-5625151